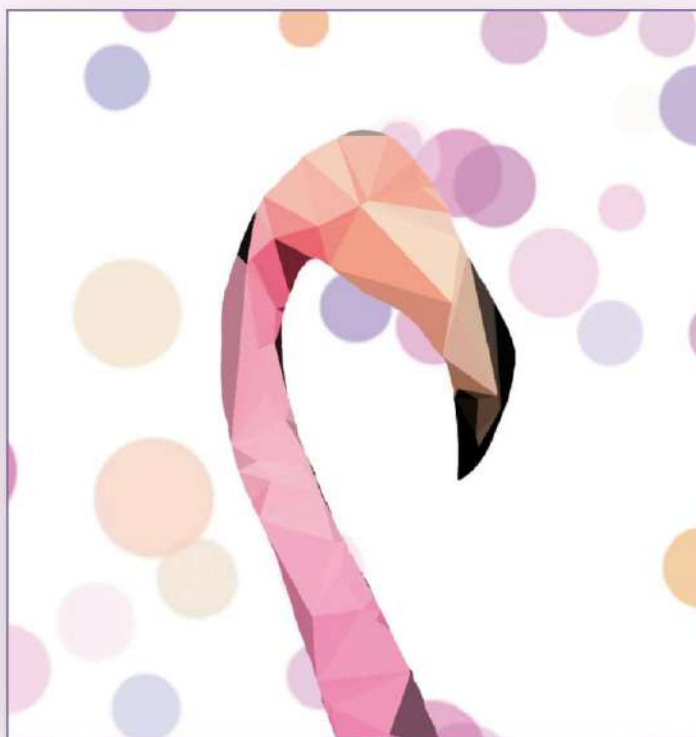

Małgorzata Taraszkiewicz

WSPIERANIE ROZWOJU DZIECI W ZABAWIE

Inspiracje
dla nauczycieli
i rodziców dzieci
w wieku
przedszkolnym.

Mini
sesje
rozwojowe

Przedstawiamy **90 inspiracji** mini sesji rozwojowych dla dzieci w wieku 5 – 7 lat, które mogą odbywać się w przedszkolu lub w domu i 4 scenariusze zajęć rozwijających inteligencję emocjonalną.

Zabawy i działania pogrupowane są w cztery działy:

1. ćwiczenia rozwijające wrażliwość zmysłów: percepcję wzrokową, słuchową, kinestetyczną oraz pamięć sensoryczną i elastyczność polisensoryczną.
2. ćwiczenia i działania, które wspierają rozwijanie różnych rodzajów inteligencji (językową, matematyczno-logiczną, wizualno-przestrzenną, muzyczną, interpersonalną, intrapersonalną, kinestetyczną i przyrodniczą).
3. inspiracje na działania rozwijające myślenie i kreatywność.
4. ćwiczenia i działania wspierające rozwój w zakresie inteligencji emocjonalnej.

Zadania i ćwiczenia można dowolnie, kreatywnie rozwijać, wzbogacać, budować z wybranych elementów dłuższe sesje.

Warto jest uważnie obserwować zachowania, w tym:

- predyspozycje i zdolności dzieci w określonych obszarach. Przy zestawie dedykowanym konkretnemu obszarowi rozwoju znajduje się opis dziecka uzdolnionego w tym zakresie.
- trudności i problemy związane z podejmowaniem i wykonywaniem ćwiczeń/zadań.

Zapraszamy do dobrej zabawy!

UKRYTE SESJE UCZENIA SIĘ W CODZIENNEJ ZABAWIE

GRUPA I ĆWICZENIA ROZWIJAJĄCE SENSORYKĘ - percepcję wzrokową, słuchową, kinestetyczną oraz pamięć sensoryczną i elastyczność polisensoryczną, wstęp do uczenia się szkolnego

1	Pudełko sensoryczne pełne skarbów: W pudełku z otworem umieszczamy różne przedmioty do odgadnięcia: co to jest? (przedmioty różne, owoce, małe zabawki).	Rozwijanie zmysłu dotyku, poczucia kształtu, bogacenie języka opisu sensorycznego.
2	Tajemnicze okruszki i kropelki: Dziecko z zamkniętymi oczami węcha i smakuje ... dajemy do spróbowania i powąchania różne produkty. Dziecko opisuje co czuje, co to jest?	Rozwijanie zmysłu smaku i węchu, bogacenie języka opisu sensorycznego.
3	Co ma mięciutki smak? Przypomnij sobie: jaki smak ma cukier, cytryna, ziemniaki, lody... Co ma różowy smak?	Rozwijanie języka opisu i wyobraźni językowo-sensorycznej.
4	Czuję, że to jest... Patchwork z różnymi materiałami (miękki, szorstki, śliski, trzeszczący...). Dziecko opowiada co czuje.	Poszerzanie słownika wrażeń dotykowych.
5	Litery i kształty 1: Dzieci badają figury dłońmi, układają wybrane litery z dłoni, ciała, z wykorzystaniem kilku osób. Litery i kształty powinny być wielkości co najmniej 7 cm, pokryte chropowatym (ale przyjemnym) materiałem.	Wstęp do nauki rozpoznawania liter, cyfr, figur w sposób polisensoryczny, pisanie i czytanie. Tworzenie wzorca sensorycznego.
6	Litery i kształty 2: Rysowanie liter i kształtów na plecach dziecka przez drugą osobę – dziecko odgaduje co to jest? Rysowanie liter i kształtów w kaszy kukurydzianej, mokrym piasku itp. Obgryzanie np. chleba, ciastek do odpowiedniego kształtu. Robienie liter i kształtów z plasteliny, masy papierowej. Pisanie w powietrzu wstążkami na patyku (wstążka ok. 1 m., patyk ok. 20 cm).	
7	Pisanie własnego imienia. Umiem się podpisać! Na kartonie szablon (litery ok. 5-7 cm) – dziecko wodzi palcem po literach, powtarza kształt w powietrzu, w piasku. Ważne! Utrwalać właściwy kierunek pisanie liter.	Doświadczenie kompetencji.
8	Polowanie na litery i kształty. Szukanie liter i kształtów w otoczeniu (np. układu gałęzi drzew, dekoracji domów).	Wstęp do nauki rozpoznawania liter, cyfr.
9.	Było – nie ma? Układamy przedmioty na podłodze (stoliku). Zabieramy kilka i pytamy się: czego teraz nie ma.	Ćwiczenie pamięci wzrokowej i uważnej obserwacji.

	Wariant: dwa duże obrazki do porównania (typu: znajdź różnice).	
10.	Wesołe i smutne kolory: Czy kolor różowy może być smutny? Dyskusja i rysowanie obrazków do tematu.	Rozwijanie rozumienia ekspresji kolorów.
11.	Rysowanie do muzyki: Jaki kolor ma ta muzyka? Czy tej muzyce jest wesoło, smutno, boi się czegoś, jest zła ...?	Rozwijanie wyobraźni polisensorycznej i wprowadzanie języka emocji.
12.	Co tu do nas gada? Wersja 1: W ciszy badamy dźwięki wokół nas... Wersja 2: Odgadywanie dźwięków nagranych na kasetę audio. Wersja 3: Kreowanie dźwięków prostych. Wersja 4: Kreowanie dźwięków z emocjami. (zadowolony samochód – zdenerwowany samochód, bo się popsuł; wesoła myszka – myszka, która się czegoś boi).	Ćwiczenie percepcji słuchowej, uważnego słuchania, wyobraźni. Wariant 4: wstęp do rozumienia języka emocji.
13.	Pomniki: Gra w pomniki (dzieci biegają dowolnie, na STOP każdy nieruchomieje).	Rozwijanie rozumienia przeciwnych stanów ruchu i „elokwencji” ciała.
14.	W ZOO (lub NA WSI): Najpierw w grupie ustalamy jakie zwierzęta żyją w ZOO lub na wsi. Zadanie: przejdź przez salę jak byś był ... wężem, gazelą, motylem (dzieci mogą dodać odpowiednie dźwięki).	Rozwijanie wyobraźni i elokwencji ruchowej oraz uważnej obserwacji, a także ćwiczenie badające i rozwijające zasób wiedzy dzieci w tym zakresie.
15.	Ręka do łokcia: Na hasło dane przez prowadzącego - dzieci dotykają: ręką do łokcia; głową do kolana; ręką do pięty; piętą do kolana, kolano do głowy, nos do małego paluszka ręki, kciuk do policzka, czoło do kolana... (starszym dzieciom wprowadzamy pojęcie prawa – lewa, na początek do prawej rączki i nogi możemy przywiązać kolorowe tasiemki lub opaski z krepiny).	Rozwijanie koordynacji ruchowej, orientacji prawa i lewa strona oraz badające i poszerzające zasób wiedzy dzieci w zakresie nazewnictwa części ciała i uważnego słuchania poleceń.
16.	Instrukcje: Prowadzący prosi dziecko: Postaw kwiatek ze stołu na parapecie... Wariant: instrukcja rysowania (narysuj kółko, a obok dwie rybki, dużą i małą)	Ćwiczenie uważnego słuchania poleceń.
17.	Do celu! Dzieci rzucają woreczki z fasolą do koła z odległości około 2 m. Woreczki powinny być kolorowe. Wariant: w czasie rzucania komentujemy „pierwszy biały woreczek... drugi żółty woreczek...”	Koordynacja wzrokowo-ruchowa, przy rozszerzeniu o wariant dodatkowy - wstęp do liczenia i poznawania (utrwalania) kolorów.
18.	Złap kolor żółty! Wyłapujemy z otoczenia (ubrań innych dzieci, elementów otoczenia) wybranego koloru.	Rozwijanie spostrzegawczości.
19.	Historyjki liczbowe, czyli Bałwanek z krzesłem na głowie: Jedynka jest jak ... Dwójka jest jak... (opisujemy liczby od 0 do 9 i budujemy haki pamięciowe).	Wstęp do poznania „haków pamięciowych” (dla dzieci w wieku 5-6 lat).
20.	Zabawy matematyczne: W sortowanie, w najmniejsze-największe, ile razem mają nóg? (np. ty i krzesło)	Wstęp do matematyki, logicznego myślenia.

GRUPA II STYMULACJA ROZWOJU RÓŻNYCH RODZAJÓW INTELIGENCJI		
1. DZIAŁANIA ROZWIJAJĄCE INTELIGENCJĘ JĘZYKOWĄ		
Opis dziecka uzdolnionego w tym zakresie:		Bogaty słownik, sprawne mówienie, opowiadanie historii, zainteresowane czytaniem, pisanem, grami językowymi, krzyżówkami, szybko zapamiętuje i wdraża nowe słowa i "ponadwiekowe" wzory językowe – pięknie mówi.
1	Czytanie: dobrych tekstów, od dobrych bajek do wierszy typu „absurd językowy” (np. Brzechwa)	Uwaga na teksty, zwłaszcza przeróbki i skrócone wersje bajek.
2	Odpowiadanie na pytania: Na temat tekstu, zwłaszcza przekraczające informacje z tekstu.	Pytania dotyczące treści oraz o dalszy ciąg, dalsze losy bohaterów.
3	Zagadki językowe: Konstruowanie zagadek językowych, przez nauczyciela lub dzieci. Wersja: Wymień wszystkie białe rzeczy. Białe i miękkie Białe, miękkie i zimne Wersja: „Białe i się rusza”. Wersja: Słowa na „BA”.	Rozwijanie płynności myślenia, kreatywności.
4	Zabawne opisy: Nadawanie nowych nazw znanym przedmiotom. Np. odkurzacz to pożeracz paprochów. Wariant: Co by było gdyby ... dzieci umiały latać?	Oryginalność myślenia (na bazie rozwojowej tendencji do tworzenia neologizmów)
5	Rozwijanie słownika: Z wykorzystaniem pacynki, która uczy nowych słów i zwrotów (np. żyrafa po żyrafiemu).	Tworzenie słownika trudniejszych słów.
6	Wywiad z misiem: Przeprowadzanie wywiadów, rozmów.	Kompetencja językowa.
		Oraz ćwiczenia z grupy I i III

GRUPA II STYMULACJA ROZWOJU RÓŻNYCH RODZAJÓW INTELIGENCJI

2. DZIAŁANIA ROZWIJAJĄCE INTELIGENCJĘ MATEMATYCZNO-LOGICZNĄ

Opis dziecka uzdolnionego w tym zakresie:	Duże zaangażowanie w rozwiązywanie układanek, puzzli, „eksperymentów naukowych”, rozumienie para-pojęć i pojęć matematycznych, łatwość w opanowaniu liczenia, rozumowanie logiczne i postawa badawcza (zadawanie pytań i wnikliwa obserwacja)
1 Historyjki obrazkowe: Układanie w logicznej kolejności wydarzeń. Wariant 1: układanie wg wzrostu zwierząt na obrazkach lub innej cechy.	Logiczne myślenie.
2 Projektowanie: Samochód dla żyrafy, żółwia, myszki.	Logiczne myślenie, kreatywność.
3 Gry logiczne: Chińczyk, warcaby, szachy	Poznawanie zasad, praw, reguł
4 Mali badacze, czyli „eksperymenty naukowe”: Szkło powiększające. Podobieństwa i różnice (w czym podobne są do siebie śnieg i wata; grzebień i koło zębate. Mieszanie (kolorów: farb, kolorowych soli). Mierzenie wszystkiego (np. własnymi stopami). Obserwacja z różnych punktów widzenia: (człowiek, lalka, ołówek, stół ... z góry, z boku, z dołu, z bliska i daleka).	Zainteresowanie badaniem rzeczywistości z różnych stron, przewidywaniem, budzenie zainteresowania i motywacji do nauki
	Oraz ćwiczenia z grupy I

GRUPA II STYMULACJA ROZWOJU RÓŻNYCH RODZAJÓW INTELIGENCJI

3. DZIAŁANIA ROZWIJAJĄCE INTELIGENCJĘ WIZUALNO-PRZESTRZENNĄ

Opis dziecka uzdolnionego w tym zakresie:	Doskonałe poczucie kierunku, umie sobie wyobrażać, dobrze ocenia dystans, wykonuje różne przestrzenne modele, rzeźby, dobrze rysuje.	
1	Quizy: Co jest bliżej, dalej, nad, pod, z prawej strony...? Wariant: co jest większe, mniejsze (mimo, że jest dalej; np. na obrazku)?	Orientacja w przestrzeni, rozumienie zmian wielkości w perspektywie.
2	Zgadywanki: Typu jak butelka wygląda od dołu?	Giętkość myślenia i wyobraźnia wzrokowo-przestrzenna.
3	Origami, mobile, latawce	Wyobraźnia wzrokowo-przestrzenna.
4	Labirynty: Projektowanie labiryntów ... np. dla myszki.	Giętkość myślenia i wyobraźnia wzrokowo-przestrzenna.
5	Rysowanie map: Droga do domu. Mapa życzeń do Mikołaja. Mapa dla poszukiwaczy skarbów.	Wyobraźnia wzrokowo-przestrzenna. Wstęp do opracowywania map mentalnych. Rozumienie symboli.
6	Projektowanie: np. ubrań z krepiny, domków dla węża lub flamingów...	Wyobraźnia wzrokowo-przestrzenna.
7	Rzeźby z plasteliny, masy solnej.	Wyobraźnia wzrokowo-przestrzenna.
8	Mierzenie odległości: za pomocą własnego ciała (stópki, kroki, szerokość rozłożonych ramion); porównywanie rozpiętości swoich ramion do szerokości skrzydeł orła, wykonanie wieloryba z papieru (gazet) i mierzymy ile zmieści się dzieci na wielorybie.	
		Oraz ćwiczenia z grupy I i III

GRUPA II STYMULACJA ROZWOJU RÓŻNYCH RODZAJÓW INTELIGENCJI		
4. DZIAŁANIA ROZWIJAJĄCE INTELIGENCJĘ MUZYCZNĄ		
Opis dziecka uzdolnionego w tym zakresie:	Znakomita pamięć rytmu, rymu, piosenek, słówek z innego języka, poczucie rytmu i rymu, śpiewa lub gra, znakomicie naśladuje dźwięki, czuje muzykę, komponuje.	
1	Śpiewanie w grupie: Solo, duety, chórki - najlepiej połączone z ruchem.	Rozwijanie muzykalności, wspieranie analizy i syntezy słuchowej.
2	Słuchanie i mówienie z pamięci wierszy o dobrym rytmie.	
3	Co to było? Odgadywanie dźwięków lub naśladowanie różnych odgłosów (wiatru, kapiącej wody, tykającego zegara, startującego samolotu).	Pamięć słuchowa i kreatywność.
4	Szalona orkiestra: Gra do znanej muzyki z wykorzystaniem różnych „instrumentów” wykonanych np. z patyków, puszek z fasolkami, z szeleszczącego papieru, dzwoneczki, pokrywki, łyżki i metalowe kubki. Spontaniczna (uwaga hałas!) lub z dyrygentem.	Kreatywność.
5	Śpiewają lalki i misie: Znana piosenka śpiewana przez grupę lalek lub misiów zgodnie z poleceniem: - Lalki są delikatne i nieśmiałe, śpiewają cichutko ... coraz bardziej się ośmielają, są coraz bardziej odważne i śpiewają coraz głośniej; - Misie śpiewają grubymi głosami, bardzo wolno i na koniec zasypiają.	Rozumienie w działaniu różnych parametrów muzycznych oraz rozumienie języka muzyki.
6	Odgrywanie historii: Mini drama do wybranej bajki z wykorzystaniem dramaturgii kreowanej dźwiękami.	Kreatywność.
7	Bieganie po gamie: Dywanik „do re mi...” wykonany lub narysowany na podłodze.	Pamięć dźwięku.
		Oraz ćwiczenia z grupy I

GRUPA II STYMULACJA ROZWOJU RÓŻNYCH RODZAJÓW INTELIGENCJI

5. DZIAŁANIA ROZWIJAJĄCE INTELIGENCJĘ INTERPERSONALNĄ

Opis dziecka uzdolnionego		Łatwo się zaprzyjaźnia, wrażliwe na potrzeby innych, opiekuńcze, pośredniczy w konfliktach, lubi bawić się w grupie i pełnić różne role. Lubi przewodzić, organizować innym zajęcia, mały lider.
W tym zakresie:		
1	Czytanie: bajek i opowiadań z morałem dot. tematu. Zadawanie pytań ukierunkowanych na relacje.	Rozwój wrażliwości i umiejętności interpersonalnych.
2	Praca w grupie: Wspólne malowanie. Wspólne przygotowywanie plakatu na temat np. co lubią dzieci (wycinanki, wydzieranki itp.).	Rozwój wrażliwości i umiejętności interpersonalnych, integracja.
3	List z prezentem: Każde dziecko przygotowuje prezent (rysunek) dla drugiego. Zajęcia poprzedzone dyskusją w kręgu np. Kiedy dzieci są szczęśliwe?	Ćwiczenie wrażliwości interpersonalnej.
4	Rozmowy filozoficzne: Dlaczego niektóre dzieci są smutne? Jak się można z kimś zaprzyjaźnić? Dlaczego dzieci się kłócą? Co można zrobić?	Trening zachowań i wrażliwości, rozumienie intencji zachowań i projektowanie rozwiązań.
5	Pełnienie ról: Dziecko dostaje rolę np. dyżurny ds. (nazwa zadania), opiekun nowego kolegi.	Rozumienie zasad roli, mini-kontraktu.
6	Przepis na... Dobrego kolegę. Zabawa poprzedzona rozgrzewką co to jest przepis (np. jak się robi naleśniki).	Rozumienie zasad dobrego współistnienia w grupie, koleżeństwa, przyjaźni.
7	Chmurki pełne dobrych pomysłów: Specjalne miejsce do rozwiązywania konfliktów, w którym obowiązują określone zasady	Trening rozwiązywania problemów.
8	Pomniki, które mówią: Ćwiczenie w przedstawianiu emocji (mimika + pantomima)	Rozwijanie słownika emocji i ekspresji, umiejętność odczytywania emocji.
		Oraz ćwiczenia z grupy I i IV

GRUPA II STYMULACJA ROZWOJU RÓŻNYCH RODZAJÓW INTELIGENCJI

6. DZIAŁANIA ROZWIJAJĄCE INTELIGENCJĘ INTRAPERSONALNĄ

Opis dziecka uzdolnionego		Bogate życie wewnętrzne, rozumienie przeżywanych emocji. Lubi często/czasem być samo. Przejawia zainteresowania rozwojem osobistym („pracuje nad sobą”)
W tym zakresie:		
1	Jak się czuję? Wprowadzamy słowa oznaczające stany emocjonalne (np. zdenerwowany, nieśmiały, spokojny, zawstydzony). Dzieci opowiadają co wtedy czują, kiedy to się dzieje?	Rozwijanie słownika emocji.
2	Co lubię? Dzieci opowiadają co lubią jeść, jakie słodczyce smakują im najbardziej, gdzie by chciały pojechać na wakacje, jakie zwierzę chciałyby mieć w domu, jakie lubią kolory, jakie lubią zabawy?	Rozwijanie samowiedzy.
3	Tyle już umiem! Tworzenie listy kompetencji i umiejętności dzieci (rysunki lub opisy).	Rozwijanie samowiedzy i poczucia własnej wartości.
4	Oto Ja! Rysowanie własnego Herbu, obrazków ilustrujących co już umiem.	Rozwijanie samowiedzy i poczucia własnej wartości.
5	Uwaga ćwiczę! Dziecko z odpowiednim medalem (bransoletką) ćwiczy dane zachowanie np. odwagę, wystąpienia, ćwiczenie fizyczne ...	Wdrażanie do ćwiczeń dla własnego rozwoju osobistego.
6	Co ty o tym sądzisz? Mini dyskusje filozoficzne.	Rozwijanie inteligencji refleksyjnej i samowiedzy
7	Porozmawiajmy o dzisiejszym dniu ... W kręgu dzieci opowiadają czego się dziś nauczyły, co było ciekawego, co nowego, co trudnego...	Rozwijanie inteligencji refleksyjnej.
		Oraz ćwiczenia z grupy I, III i V

GRUPA II STYMULACJA ROZWOJU RÓŻNYCH RODZAJÓW INTELIGENCJI

7. DZIAŁANIA ROZWIJAJĄCE INTELIGENCJĘ KINESTETYCZNĄ

Opis dziecka uzdolnionego w tym zakresie:		Duża motoryka: niezwykła sprawność fizyczna, zamiłowanie do sportów i gimnastyki, giętkość, gibkość ciała, zgrabne ruchy (np. w tańcu). Mała motoryka: zręczność, „złote rączki”
1	Taniec: Swobodny taniec do muzyki, taniec w parach z figurami (polonez)	Duża motoryka, elokwencja ciała.
2	Tańce w kręgu: Wszystkie tańce w grupie, np. kłaniany.	Duża motoryka, integracja grupy.
3	Gry i zabawy ruchowe klasyczne: Bieganie, wspinanie, pokonywanie przeszkód, huśtanie się i wirowanie.	Duża motoryka, ćwiczenie zmysłu równowagi.
4	Zabawy z-ręczne: Lepienie z gliny, plasteliny, wycinanki, sznurowanie i nawlekanie, rozkładanie na części i składanie, budowanie z klocków.	Mała motoryka, doskonalenie chwytu pęsetkowego.
5	Zabawy w kalambury ruchowe: Co ja pokazuję? (kim jestem, gdzie jestem, co robię)	Wyobraźnia i ekspresja kinestetyczna.
6	Improwizacje dramatyczne – proste i złożone: Proste: idziemy pod wiatr; skaczemy po łące jak zające, wąż się budzi... Chodzimy jak komiccy i kosmonauci... Złożone: (dzieci wymyślają ruch do opowiadanej historii): jesteście małymi ziarenkami w ziemi. Pada deszczyk, grzeje słończko i nasionka rosną, rosną, aż stają się kwiatkami...	Wyobraźnia i ekspresja kinestetyczna.
7	Start rakiety: - dzieci naśladują start rakiety: dzieci kucają w ciszy, zaczynają mruczeć, silniki się grzeją (uderzanie dłońmi o podłogę, coraz szybciej), powoli podnoszą się, coraz głośniejszymi dźwiękami, powoli klaszczą w usta, potem coraz szybciej i szybciej, aż z głośnym okrzykiem – wspólnie, wyskakują do góry z wyrzutem rąk wysoko w górę!	Ćwiczenie energetyzujące.
		Oraz ćwiczenia z grupy I i III

GRUPA II STYMULACJA ROZWOJU RÓŻNYCH RODZAJÓW INTELIGENCJI		
8. DZIAŁANIA ROZWIJAJĄCE INTELIGENCJĘ PRZYRODNICZĄ		
Opis dziecka uzdolnionego w tym zakresie:		Zainteresowanie światem przyrody, badacz przyrody i kolekcjoner okazów. Lubi wycieczki przyrodnicze. Bogaty język w tym zakresie. Opiekun zwierząt
1	Czytanie: opowieści o zwierzętach, poznawanie ich zwyczajów.	Rozwijanie zainteresowań.
2	Eksperymenty przyrodnicze: Mały ogródek (obserwacja rosnącej fasoli z ziarna, rzeżuchy, roślin w ogródku) – rejestracja zmian, ilustracje.	Rozwijanie zainteresowań i postawy badawczej.
3	Wycieczki: z tematem i skarbami (wcześniej ustalamy czego poszukujemy).	Rozwijanie uważnej obserwacji.
4	Wycieczka na czworakach: Przyglądanie się światu przez szkło powiększające...	Rozwijanie zainteresowań poprzez zdziwienie.
5	Stany pogody: Rysowanie różnych stanów pogody. Uczenie się symboli z mapy meteorologicznej. Odczytywanie pogody z prostej mapy.	Rozwijanie zainteresowań i rozumienia symboli.
6	Zwierzęta w przedszkolu.	Modelowanie zainteresowań i postawy opiekuńczej.
7	Jak możemy opiekować się światem? Opowieść refleksyjna, zakończona akcją plastyczną.	Wdrażanie postawy proekologicznej.
		Oraz ćwiczenia z grupy I

GRUPA III DZIAŁANIA ROZWIJAJĄCE MYŚLENIE I KREATYWNOŚĆ

Opis dziecka uzdolnionego w tym zakresie:	Sprawnie myśli, jest pomysłowe, podejmuje decyzje, ma poczucie humoru (rozumie tzw. czarny humor, absurd).
1 Sesja prowokacyjnych pytań: Co by było, gdyby... dzieci dostawały na wszystkie posiłki słodczyce? I inne tego typu szalone pomysły, o których marzą dzieci. Co by było, gdyby krowy były malutkie?	Rozwijanie myślenia abstrakcyjnego.
2 Gdybyś był ... Zwierzęciem - to jakim? (kolorem, potrawą, pogodą...)	Elastyczność myślenia, wyobraźnia.
3 Burza mózgów: Co możemy zrobić z pudełka? Do czego wykorzystać: koc, łyżkę, deskorolkę?	Elastyczność myślenia, przekraczanie fiksacji funkcjonalnej.
4 Gra w 20 pytań: Odgadnij co mam na myśli, zadając kolejne pytania.	Logiczne myślenie.
5 Jaki robię błąd? Prowadzący (lub dziecko) zakłada rękawiczkę na stopę, nalewa wodę trzymając zakręconą butelkę, bierze młotek do mieszania herbaty, chce zjeść talerzyk...	Rozwijanie poczucia humoru.
6 Opowiadania kreatywne: Do obrazka – co było wcześniej, co się zdarzy dalej	Wyobraźnia, kreatywność językowa.
7 Kreatywne uzupełnianie: Dziecko dostaje kartkę papieru z jakimś narysowanym elementem, zadanie to domalować np. dowolne zwierzę.	Wyobraźnia.
8 Twórcza wizualizacja: Wyobraź sobie, że biegasz po łące.... (pada deszczyk, wieje lekki wiatr, jesteś zadowolony, cieszysz się, podskakujesz, gonisz za motylami...)	Rozwijanie umiejętności wizualizacji.
9 Ciekawe strzępki: Kolaż ze wszystkiego... co jest pod ręką.	Łamanie fiksacji funkcjonalnej.
10 Budujemy wóz strażacki lub coś innego z czego się da!	Wyobraźnia.
Oraz ćwiczenia z grupy I	

GRUPA IV DZIAŁANIA ROZWIJAJĄCE INTELIGENCJĘ EMOCJONALNĄ

Opis dziecka uzdolnionego w tym zakresie:		Rozumie różne stany emocjonalne, przejawia elementy samokontroli, umie odrzucać gratyfikację, podejmuje decyzję i wybiera, rozumie zasady, jest empatyczne, umie funkcjonować w grupie, umie nawiązywać kontakty i współpracować. Jest zadowolone i szczęśliwe.
1.	Zabawa w miny: Sortowanie obrazków z emotikonami (przyjemne – nieprzyjemne). Nazywanie min – odgadywanie emocji i stanów emocjonalnych.	Rozwijanie słownika emocji i ekspresji, umiejętność odczytywania emocji.
2.	Treningi i medale: Opowieści z morałem na ten temat (dobre bajki). Praktyczne ćwiczenia np.: - „czas grzeczności” (uczymy dziękować za dobrą zabawę, dobry posiłek) - śmiało przejście przez salę. - ćwiczenia proszenia o coś.	Wprowadzamy nadzwyczaj ważne dla uczenia się pojęcie treningu, ćwiczeń, pracy, wysiłku w zdobywaniu różnych kompetencji i umiejętności. Rekwizyty: woda w sprayu (na odwagę, śmiałość), medale i bransoletki na odwagę.
3.	Aktywne słuchanie: Co on powiedział... (na wzór zabawy w głuchy telefon)	Kluczowa umiejętność dobrego porozumiewania się.
4.	Drama kukiełkowa.	Odgrywanie ról, wchodzenie w role.
5.	Zadania decyzyjne: Co ma zrobić kaczątko? Po Wysłuchaniu opowieści – dzieci występują w roli doradców.	Modelowanie dobrych rozwiązań.
6.	Rzeźby: Np. w parach, symbolizujące różne emocje i stany emocjonalne (radość, złość, smutek, niecierpliwe czekanie, rozczerwanie...).	Zaawansowane rozwijanie słownika emocji i ekspresji, szyfry gestów (mowa ciała). Uwaga – na końcu zawsze musi być emocja pozytywna, budująca (np. radość).
7.	Bieg Zwycięzców: Dzieci mają przebiec dookoła boisko, salę tak jak medaliści po wygranym biegu (energicznie, podskakiwać z radości, machać do widzów, uśmiechać się!)	Ćwiczenie energetyzujące i budujące dobry nastrój.
		Oraz ćwiczenia z grupy I

Cztery scenariusze zajęć rozwijających inteligencję emocjonalną

SPOTKANIE PIERWSZE – rozmowy wstępne o emocjach

Pierwsze spotkanie ma charakter organizacyjny. Przedstawiamy temat, którym będziemy się zajmować na kolejnych spotkaniach, wspólnie ustalamy

kontrakt – zasady wspólnej pracy (kontakt może być opracowany w formie check listy, każda zasada zilustrowana rysunkiem).

Rozmowom o kontrakcie należy poświęcić znaczną część czasu, by wszystkie dzieci zrozumiały na czym polega zobowiązanie, podpisanie umowy, przestrzeganie reguł, konsekwencje. Dzieciom bardzo podoba się moment podpisywania własnoręcznie zasad spisanych na dużym kartonie. Jak nie potrafią się podpisać, to mogą przybić „piątkę”, czyli dłoń posmarowaną farbą.

Skupmy się na 5–7 zasadach, które są najważniejsze. Najczęściej najtrudniejszą regułą jest słuchanie osoby, która mówi, bez przerywania.

Można wprowadzić rekwizyt pełniący rolę mikrofonu. Kto ma mikrofon, ten ma głos. Gdy naruszona jest ta zasada – nauczyciel używa np. dzwoneczka. (Wcześniej mówimy dzieciom, że jest to znak żeby przestać mówić i zacząć słuchać. Wzajemne uciszanie słowne nie daje tak dobrych skutków, jak używanie form niewerbalnych).

Wprowadźmy też zasadę: **Kiedy źle się czuję, chce mi się przeszkadzać, idę na wielką poduchę i chwilę odpoczywam.** Warto przygotować taki kącik ciszy i uspokojenia. Może to być worek sako, albo wielka poducha, albo zwykły materacyk z kocykiem. Zasada jest prosta: gdy czuję, że potrzebuję odpoczynku idę do kącika wyciszenia.

1. Na początek proponujemy zabawę w witanie się.

Puszczamy rytmiczną muzykę. Prosimy, by dzieci spacerowały po wytyczonych w wyobraźni liniach prostych. Prowadzący raz na jakiś czas klaszcze w dłonie. Jedno klaśnięcie oznacza zmianę kierunku spacerowania. Dzieci spacerując napotykają się wzajemnie. Prosimy by kłaniając się delikatnie, witały się z każdą napotkaną osobą formułką "dzień dobry Pani", "dzień dobry Panu".

2. Kolejnym etapem zabawy jest witanie się poprzez podanie dłoni. Każda się wita z każdym.

Może się tak zdarzyć, że w ferworze przywitań dzieci zapomną o zmianie kierunków i zwracaniu uwagi na klaskanie. Nie przejmujemy się tym zbyt!

3. Proponujemy dzieciom, by usiadły w kole, na podłodze. Jeżeli mają ochotę - mogą chwilę odpocząć. Dbamy o to, by nikt nie znalazł się poza obrębem koła lub siedział wyżej niż inni.

Prowadzący mówi kilka słów na temat tego, co czuje. Np.: jest zadowolony, że będą takie zajęcia, że jest ciekawy czy te zajęcia się spodobają i co się będzie działo...

4. Prowadzący zadaje pytania dzieciom:

- Jak czują się czasem dzieci, dorośli, zwierzęta? Co to są emocje? Jakie znają nazwy uczuć?
- Po co są emocje?
- Czy wszyscy czują emocje?
- Co teraz czujecie?
- Jak lubicie się czuć najbardziej?
- Jak nie lubicie się czuć?

5. Zajęcia kończymy stałym rytuałem:

1. Dziękujemy sobie wzajemnie, np. przybijając „piątki” każdy z każdym
2. Robimy ćwiczenie Rakiet: dzieci kucają w ciszy, zaczynają mruczeć, powoli podnoszą się, coraz głośniejszymi dźwiękami, powoli klaszczą w uda, potem coraz szybciej i szybciej, aż z głośnym okrzykiem wspólnie wyskakują do góry! Jak start rakiety.
3. Dzieci tworzą krąg i śpiewają „Kółko graniaste, czworokanciaste...”, trzymając się za ręce, aż do „a my wszyscy bęc”, wtedy puszcza ręce i upadają na podłogę, turlając się i śmiejąc.

SPOTKANIE DRUGIE – ćwiczenia w wyrażaniu emocji

1. Witamy się z uczniami, czekając aż wszyscy usiądą w kole.
2. Pytamy się dzieci jak minął im dzień, co czuli, co im się podobało, co nie podobało?
3. Przypominamy zasady kontraktu (powinien wisieć w widocznym miejscu).
4. Pytamy czy pamiętają o czym rozmawialiśmy na poprzednich zajęciach. Przypominamy, że zajmujemy się emocjami, wymieniamy kilka określeń, w celu utrwalenia.
5. W kilku słowach opowiadamy, że tematem dzisiejszych zajęć będzie wyrażanie emocji.

Dzieci powinni wiedzieć, że emocje są nam bardzo potrzebne, by w pełni przeżywać wydarzenia z naszego życia, także by móc komunikować to, co czujemy.

Emocje są potrzebne, by inni wiedzieli, że jest nam źle i mogli nam pomóc lub że z czegoś się cieszymy i żeby inni mogli się z nami wspólnie cieszyć.

Emocje są również po to, by nas uchronić przed jakąś krzywdą, nieprzyjemną przygodą lub byśmy zapamiętali, że pewne nasze czyny nie przynoszą nic dobrego i lepiej więcej tak nie robić.

(Gdy zapytamy dzieci o przykłady na pewno dostarczą nam wielu opowieści ze swojego życia świadczących, że rozumieją i wiedzą bardzo dużo na temat funkcji emocji).

6. Zaczynamy od zabawy integracyjnej, dzieci siedzą w kole – mają podskoczyć i podnieść ręce do góry, kiedy ich odpowiedź brzmi TAK:

- ☐ *Kto lubi zupę pomidorową?*
- ☐ *Kto lubi skakać po łóżku?*
- ☐ *Kto nie lubi pić mleka?*
- ☐ *Kto lubi zapach pomarańczy?*
- ☐ *Kto lubi zapach w piwnicy?*
- ☐ *Kto lubi tańczyć?*
- ☐ *Kto lubi chodzić po piasku?*
- ☐ *Kto lubi głaskać kota?*

- ☐ *Kto lubi krzyczeć lub głośno śpiewać?*
- ☐ *Kto lubi kręcić się na karuzeli?*
- ☐ *I tak dalej*

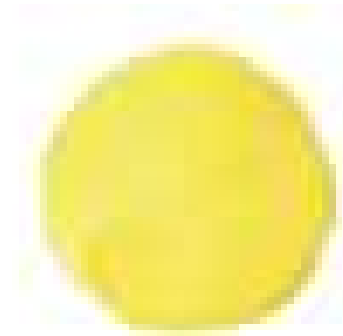
Można wymyślać różne pytania, ale takie, by zawierały w sobie element sensualny (związany z jakimś zmysłem: zapach, smak, temperatura, faktura).

7. Teraz rozdajemy dzieciom obrazki (np. wycięte z czasopism) przedstawiających różne osoby, lalki, misie, których mimika i sylwetka (ciało) wyraźnie pokazują, że przeżywają różne emocje i zaczynamy dyskusję:

- Jak się czują osoby/misie na obrazkach?
- Po czym można to poznać?
- Kto jest w dobrym nastroju?
- Kto jest w złym nastroju?
- Kogo warto pocieszyć?
- Co jest potrzebne? Co można dać?

8. Czas na ruch. Dzieci mają poruszać się dowolnie do muzyki (wybieramy muzykę skoczną, energiczną).

To spotkanie kończymy ćwiczeniem – rytuałem, opisanym scenariuszu spotkania nr 1.

SPOTKANIE TRZECIE – poszerzanie słownika emocji

1. Spotkanie rozpoczynamy od przypomnienia tego, co zostało już omówione. Krótka rozmowa o tym, co już przerabialiśmy” jest dobrym sposobem na zorientowanie się czy wszystko przez dzieci jest zrozumiane, czy zabawy naprowadzają na odpowiednie wnioski czy dzieci są wciąż zainteresowane tematem zajęć.
2. Siadamy w kole i rozmawiamy o ostatnim spotkaniu. Warto zapytać o to, jak minął dzieciom dzień, tydzień, jak się czują, zatrzymać się przy osobach, które sygnalizują jakieś kłopoty, pocieszyć, wysłuchać. Dzieci przy okazji tych zajęć (oczywiście, jeżeli zdobędziemy ich zaufanie!) mówią o ważnych problemach jakie je spotykają. Nie bagatelizujemy tych zwierzeń.
3. Na poprawę nastroju prosimy, by wszyscy na znak zrobili jakieś śmieszne miny i zapraszamy do ćwiczenia Wirówka. Ćwiczenie polega na potrząsaniu całym ciałem i wytrząsaniu napięcia.
4. Dzielimy dzieci na 3 – 4 osobowe grupy i wręczmy każdej grupie po jednej kartce (może to być kartka w zamkniętej kopercie, doda to powagi i tajemniczości). Kartka to zdjęcie osoby (lub zabawki), która przeżywa wyraźną emocję: radość, smutek, złość, strach, zadowolenie.
5. Każda grupa ma kilka minut na przygotowanie „pomnika emocji” – zgodnie z otrzymanym obrazkiem.
2. Gdy już wszyscy się przygotowują, wybieramy miejsce na scenę i widownię. Każda z grup, po kolei, wystawia swoją rzeźbę, pozostałe dzieci zgadują co ta rzeźba przedstawia.
3. Zakończeniem pokazu jest ćwiczenie Rakiet lub Bieg Zwycięzców (Grupa IV, ćwic. 7).
7. Siadamy w kole, rozmawiamy o tym czy trudno było pokazać uczucia?

Inne propozycje zabaw na poszerzenie znajomości słownika emocji:

BALONY

Przygotowujemy tyle balonów, ile jest dzieci. Na każdym rysujemy różne emotikony, tak żeby były przeciwne (wesoły – smutny, energiczny – senny itd.). Zadaniem dzieci jest odszukać emotikon przeciwny do tego, który mają namalowany na balonie.

KAPSLE

Można też w podobny sposób wykorzystać kapsle (nakrętki od butelek). Wewnątrz kapsla rysujemy różne emotikony.

Propozycja na zabawę pogłębiającą samopoznanie i wizualizacja:

Grupę dzielimy na pary (np. przez losowanie kolorowych patyczków lub karteczek). Każda para dostaje gruby flamaster i 2 arkusze szarego papieru. Zadaniem dzieci jest odrysowanie postaci koleżanki/kolegi na kartonie. Jedno dziecko spokojnie leży, a drugie odrysowuje kontury ciała, później się zamieniają.

Następnie prosimy dzieci, by położyły się wygodnie i zamknęły oczy.

Włączamy 3–5 minutowy utwór muzyki spokojnej, relaksacyjnej i zachęcamy uczniów, by przypomnieli sobie, co najczęściej lubią robić, z kim być, gdzie być, jakie miejsca są dla nich miłe, jak wygląda ich dzień.

Można zasugerować, że teraz pod zamkniętymi oczami będą tworzyć film nich samych – kim są, co lubią robić.

Po relaksie – dzieci wstają i na obrysowanej postaci domalowują: włosy, twarz, pisze swoje imię, pisze lub rysuje to, co lubi, co jest dla niego ważne.

SPOTKANIE CZWARTE – rozpoznawanie emocji

Celem zajęć jest uświadomienie uczniom, że posługiwanie się nazwami emocji pomaga nam w rozpoznaniu tego, co z nami się dzieje lub jak czują się osoby wokół nas. Ważne jest by uczniowie dowiedzieli się, że wszystkie emocje mają znaczenie i są użyteczne.

Siadamy w kole i tradycyjnie zamieniamy kilka słów na temat poprzednich zajęć.

1. Następnie dzieci losują karteczki z nazwami zwierząt np. kury, psy, ryby, węże - w ten sposób tworzymy cztery grupy. Prosimy, by każdy odnalazł swoich towarzyszy z tej samej grupy, posługując się sposobem porozumiewania danego zwierzątka.

Na tablicy prezentujemy obrazki wyrażające różne emocje:

SMUTEK RADOŚĆ ZŁOŚĆ STRACH CIEKAWOŚĆ SPOKÓJ

ZAZDROŚĆ ŻAL MIŁOŚĆ TĘSKNOTA

3. Zapraszamy wszystkich do kółka i rozpoczynamy rozmowę na temat o czym mówią emocje. Warto dzieciom wytłumaczyć, że wszystkie emocje są ważne: np. SMUTEK - każdemu z nas potrzebna są chwile smutku. Gdybyśmy nigdy się nie smucili nie wiedzielibyśmy jak cenna jest radość. Prosimy, by dzieci przypomniały sobie taką sytuację: smutek z jakiegoś powodu, a później wielka radość. Na pewno coś takiego się zdarzyło.

ZŁOŚĆ - złość jest tak samo potrzebna jak radość. Każdy z nas czasem się denerwuje z jakiegoś powodu, złości na siebie lub na kogoś. Złość jest potrzebna, jeżeli umiemy ją odpowiednio wykorzystać, np. gdy złościmy się, że coś nie udało nam się tak jak chcieliśmy i ... ale zabieramy się do zadania jeszcze raz – teraz lepiej się przygotowując!

STRACH – chroni nas przed niebezpieczeństwem.

4. Kończymy zabawami integracyjnymi, np.:

Drzewo jabłek. Dzieci dostają grubsze kartki papieru formatu A5. Mają narysować jabłko – tak jak każdy potrafi i lubi. Po narysowaniu jabłka – dzieci wycinają jabłko. Każde wycięte jabłko zamienia się w zawieszkę (dziurkowanie plus sznurek, tasiemka). Jabłka zawieszamy na gałęzi (prawdziwym konarze lub drzewku namalowanym na ścianie).

Lustra. Włączamy dowolną muzykę. Dzieci ustawiają się w dwóch rzędach. Pierwsze dziecko z każdego rzędu wykonuje wymyślony samodzielnie ruch, gest – pozostałe dzieci mają ten ruch odtworzyć. Pierwsze dziecko biegnie na koniec rzędu. Teraz ruch pokazuje kolejne dziecko.

Kłębek".

Wszystkie dzieci siadają w kręgu. Nauczyciel w ręku trzyma kłębek włóczki. Mówiąc coś miłego rzuca kłębek do wybranej osoby – trzymając koniec włóczki w ręku. Dziecko, które złapie kłębek, przytrzymuje koniec włóczki w ręku i z miłymi słowami rzuca do kolejnej osoby. Kiedy wszyscy się już „zaplączą” – możemy chwilę posiedzieć w „sieci przyjaźni”, a potem prowadzący przecina nitki. Każdy dostaje kawałek „sieci przyjaźni”.

Na kartkach formatu A5 dzieci wykonują ilustracje różnych emocji.

Kartki są wywieszane na ścianie.

Można z nich korzystać rano, kiedy dzieci przychodzą do przedszkola – np. kiedy wchodzą do sali mogą wskazać na obrazek ilustrujący to, jak się teraz czują.

Obrazki można także wykorzystać w dowolnej sytuacji – prosimy dziecko o wskazanie jak się teraz czuje.

Wskazanie na obrazek jest łatwiejsze niż werbalizacja emocji.

